

گفت‌وگوی صبا با عوامل نمایش صداهایی و رای تاریکی

مبارزه، آخرین بارقه امید برای نجات بشریت

نمایش «صداهایی و رای تاریکی» به کارگردانی امیر حسین حریری تا ۱۸ تیر ماه در سالن اصلی تالار مولوی روی صحنه خواهد بود. نمایش به تلاش‌های آزادیخواهان و فعالین حقوق بشر در سرار دنیا و مصائبی که در این راه وجود دارد می‌پردازد. در ادامه گفت‌وگوی خبرنگار صبا با عوامل این نمایش را می‌خوانید.

مریم عظیمی
گفت‌وگو

امیر حسین حریری:

در تئاتر مستند با یک کلاژ دراماتیک مواجه هستیم

متن‌های دورفمان به مسائل سیاسی و دغدغه‌های حقوق بشری تاکید دارند و قطعاً یک دراماتورژی در دست در اثرگذاری چنین نمایشی بسیار مهم است.

عمده نمایشنامه‌های آریل دورفمان در دسته آثار سیاسی قرار می‌گیرند که بنا به زمان و محل اجرا حتماً می‌بایست شامل دراماتورژی در اجرا و متن شوند هر چند که خود متن به عنوان یک اثر مستقل و با توجه به پیشینه آثار دورفمان از ظرفیت‌های عمومی و فراجغرافیایی نسبتاً قابل قبولی برخوردار است که طبیعتاً در زمان دراماتورژی به مدد می‌آید. من حدود ۲۰ سال پیش و در زمان دانشجویی ام اثر دیگری از این نویسنده به نام «مرگ و دوشیزه» که متن شناخته شده‌ای هم بود را کارگردانی کردم. آن اجرا بدون دراماتورژی خاصی به روی صحنه رفت و مورد توجه مخاطب قرار گرفت. اما در مواجهه با این متن، ضرورت دراماتورژی اجتناب‌ناپذیر بود. هر چند این نمایشنامه در راستای مسائل و دغدغه‌های معاصر جهانی نوشته شده و سبک و سیاق خاصی نیز در میان فرم نمایشنامه‌هایی که از دورفمان می‌شناسیم دارد اما لازم بود برای ارتباط بهتر و تاکید بر نشانگان فرهنگی اختصاصی، هم متن و هم اجرا دراماتورژی شود. بنابراین بلافاصله این متن را به یکی از همکارانم پیشنهاد دادم که آن را ترجمه و در قالب یک تعامل چند ماهه آن را دراماتورژی کند. بدیهی است که در حوزه سبک‌شناسی، این متن در گونه تئاتر مستند جای می‌گیرد که با آنالیز آن مولفه‌ها و شاخصه‌های تئاتر مستند کاملاً هویدا است. بنابراین دراماتورژی آن هم با توجه مستمر بر این نکته صورت گرفته تا به نوعی فرم نمایشنامه‌چندان دستخوش تغییر نشود و در عین حال به عنوان یک اثر فراجغرافیایی جلوه کند. لذا همانطور که گفتیم دراماتورژی متن و اجرا تقریباً توأمان صورت پذیرفت. اگر که امروز به عنوان یک مخاطب به تماشای این اثر بنشینیم فارغ از اینکه اسناد به کار رفته در اجرا، فعالان حقوق بشر در سراسر دنیا را بر اساس کدام ملیت، نژاد و فرهنگی نشان می‌دهد، بیشتر بر مسئله انسانی تاکید می‌ورزد و طبیعتاً زمانی که در مورد تعالی انسانی صحبت می‌کنیم از مرزهای نژادی، جغرافیایی و حتی فرهنگی باید عبور کنیم. از طرفی نیز تمام سعی اجرا این بوده که به مؤلفه‌های شاخص تئاتر مستند که همانا رجاع به سندهای معتبر است، متعهد باقی بماند و در عین حال بُعد انسانی متن را در دراماتورژی به طور ویژه مد نظر قرار دهد. هر چند وقتی وارد مقوله انسان و هویت در دنیای مشوش معاصر شویم پس زمینه‌های سیاسی و اجتماعی هم ناگزیر در شکل‌گیری معانی دخیل خواهد بود، اما تمرکز بر تعالی انسان در جهان پیچیده امروز و هشدار بر قربانی کردن و قربانی شدن به شکل مدرن، تلاشی است که توسط مجموعه اجراگران این نمایش شاهد آن هستیم.

آیا فاصله‌گذاری هم بخشی از ویژگی‌های تئاتر مستند است؟

اساساً ما در تئاتر قانون نداریم بلکه دلیل داریم و اگر بتوانید در تئاتر دلایل تان را منعقد کنید، تماشاگر اساساً آماده آن است که تمام دلایل و قراردادهای شما را بپذیرد و با آنها همراه شود. یک اجرا در جایی به مشکل برمی‌خورد که نتواند دلایل توسعه خودش را به طور مشخص و کافی به مخاطب شناسانده و عرضه کند. بنابراین گروه، کارگردان و منشا اجرا است

